

Бут Ю.*

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Серед нині існуючих груп держав, що виникли в процесі регіонального економічного співробітництва, Європейський Союз максимально наблизився до стадії повної інтеграції [2]. Євроінтеграція - це довготривалий процес побудови нової геополітичної цілісності, підсумком якого стало не лише формування спільного ринку та митних кордонів, а й делегування органам центрального управління ряду функцій, які раніше належали до виключної компетенції національних урядів.

Одним з найважливіших завдань, що стоять сьогодні перед Європейським Союзом, є спільне вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища та досягнення екологічної безпеки континенту. Тому потреба в проведенні централізованої та спільної для всіх країн об'єднаної Європи екологічної політики з'явилась саме в кінці ХХ – на початку ХХІ століття, спричинена бурхливим розвитком промисловості та збільшенням обсягів споживання природних ресурсів.

У Європейському Співтоваристві впродовж останніх 50 років триває процес формування єдиного політичного курсу в області охорони навколишнього середовища. За цей період Співтовариством, а пізніше і Європейським Союзом були проведені значні за своїм масштабом природоохоронні заходи, створена правова база для контролю, регулювання і координації екологічної діяльності держав-членів, розроблені та впроваджені нові підходи до захисту і поліпшення якості навколишнього середовища.

Європейський Союз є одним з лідерів у природоохоронному співробітництві, як на європейському континенті, так і на світовій арені. При цьому, екологічна політика і діяльність Союзу нерозривно пов'язана з глобальними заходами у сфері захисту навколишнього середовища, перш за все з тими, що проводяться під егідою ООН.

ЄС має широкі повноваження для участі у міжнародному екологічному співробітництві, і не без підстав претендує на світове лідерство в цій галузі, будучи єдиним міжнародним об'єднанням, яке виступає центральною фігурою в найважливіших міжнародних природоохоронних угодах [1]. Європейським Союзом було фактично ініційоване підписання Монреальського протоколу про захист озонового шару Землі та Кіотського протоколу про обмеження викидів парникових газів в атмосферу. ЄС також став ініціатором появи численних міжнародних норм в галузі екологічної політики та охорони навколишнього середовища: наприклад, Рамкова конвенція ООН про зміну клімату з'явилась багато в чому завдяки активним зусиллям Європейського Союзу, а у Кіотському протоколі була використана система прийняття спільних зобов'язань з подальшим їх розподілом серед країн ЄС, тобто фактично країни-члени домовилися розділити зобов'язання в рамках загальної для регіонального об'єднання квоти [3].

* здобувач кафедри світового господарства та міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Шнирков О. І.

На міжнародному рівні ЄС проводить активну екологічну політику, метою якої є залучення якомога більшої кількості держав у процес реалізації стратегії сталого розвитку. Представники Євросоюзу вважають, що ці функції стають пріоритетними для міжнародного співтовариства, що, зокрема, відзначалося на Конференції ООН з питань клімату, що проходила в Копенгагені в грудні 2009 року [4].

Глобальний саміт ООН з питань сталого розвитку та Комісія ЄС прийняли спеціальне комюніке, в якому визнається той факт, що завдання, поставлені на конференціях у Ріо-де-Жанейро (1992 рік), Йоганнесбурзі (2002 рік) та Копенгагені (2009 рік), поки залишаються не реалізованими.

Стратегія ЄС у сфері сталого розвитку була схвалена на сесії Ради Європи в Гетеборзі в 2001 році. Головний її принцип - урахування екологічних чинників нарівні з економічними і соціальними при розробці та прийнятті рішень. Так, в області зміни клімату, позиція ЄС багато в чому визначає хід і результати переговорного процесу в рамках Кіотського протоколу, особливо після виходу з нього США в 2001 році. ЄС прагне перетворити Кіотський протокол на інструмент жорсткого зобов'язання із відповідними санкціями щодо країн, які не виконують взяті на себе зобов'язання.

Поряд із співпрацею в глобальних масштабах, ЄС проводить чимало заходів на регіональному рівні. Зокрема, Євросоюз бере участь у Дунайській та Рейнській конвенціях, в Гельсінкській конвенції щодо захисту Балтійського моря, в Європейській конвенції про збереження дикої природи, Конвенції про транскордонне забруднення повітря, в Боннській угоді щодо запобігання забрудненню Північного моря. Питанням навколишнього середовища відводиться важлива роль у середземноморській політиці Європейського Союзу.

Важливим напрямком діяльності Євросоюзу є запобігання та ліквідація наслідків екологічних катастроф на європейському континенті. Зокрема, сильні повені у Нідерландах, Німеччині, Польщі та Чехії в 2006 і 2008 роках, пожежі, викликані посухою в Греції, Португалії та Іспанії влітку 2009 року, стали предметом спеціального Саміту глав європейських країн. На ньому було вирішено створити спеціальний фонд по боротьбі з екологічними катастрофами, розмір якого на початковому етапі склав більше 500 мільйонів євро [4].

Можна стверджувати, що в країнах ЄС сформована спільна екологічна політика, яка характеризується своїм динамізмом, врахуванням потреб суспільства та інтересів окремих його членів. Вона є основою для розробки загальноєвропейського законодавства з охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів.

Таким чином, цілком очевидно, що захист навколишнього середовища сьогодні є одним з пріоритетних напрямків процесу європейської інтеграції. Європейський Союз має широку компетенцію в галузі охорони довкілля, в цій сфері видається значна кількість загальноєвропейських нормативних актів.

Список використаної літератури:

1. Олефіренко О. Головні тенденції формування екологічного простору Європейського Союзу. Демократичне врядування – електронне видання Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, вип. 6, 2010
2. Гусев А., Гусев А. Международные стратегические приоритеты Европейского Союза в области экологической политики и охраны окружающей среды. Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов № 5, 2008

3. Глобальная экологическая перспектива – 2000 // ЮНЕП. Интердиалект+, М., 1999
4. 2009 Environment Policy Review - Staff Working Paper SEC(2010) 975 final, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2010 URL <http://europa.eu>.